

OPEN MONUMENTENDAG 2024

ZATERDAG 14 SEPTEMBER
ZONDAG 15 SEPTEMBER

ERFGOED VAN
**ROUTES, NETWERKEN
EN VERBINDINGEN**

TILBURG - BERKEL-ENSCHOT - UDENHOUT - BIEZENMORTEL

OPEN MONUMENTENDAG 2024

ZATERDAG 14 EN ZONDAG 15 SEPTEMBER

ONDERWEG! ERGOED VAN ROUTES, NETWERKEN EN VERBINDINGEN

'Routes, netwerken en verbindingen' is het Europese thema van de Open Monumentendagen 2024. Onder de slogan 'Onderweg!' gaan de bezoekers op pad van monument naar monument.

Dit jaar organiseert Stadsgidsrij Tilburg een drietal wandelingen, die aansluiten bij het thema van dit jaar: de Korvelroute, de Kesselsroute en de Binnenstadroute (van Heikese kerk naar begraafplaats Bredaseweg). Stichting Straat organiseert de Sint Annaroute. Gedurende deze wandelingen neemt de gids u mee in een route met mooie verhalen naar bijzondere monumentale plekken in Tilburg.

Er zijn ook twee fietsroutes uitgezet, een vanaf het Peerke Donders Paviljoen via Udenhout naar Biezenmortel, en een tweede vanaf dezelfde locatie via het Museumkwartier naar binnenstad en Korvel langs alle opengestelde monumenten.

De fietsroutes zijn aangegeven met een groene streep [] op de plattegronden.

Er is dit jaar weer een scala aan monumenten opengesteld met diverse activiteiten. Voor iedere leeftijd wat wils. Wij wensen u een plezierig bezoek aan de monumenten.

- In Udenhout vindt de Open Monumentendag plaats op **zaterdag 14 september**.
- In Berkel-Enschot vindt de Open Monumentendag plaats op **zaterdag 14 september**.
- Landpark Assisië in Biezenmortel is opengesteld op **zaterdag 14 en zondag 15 september**.
- In Tilburg vindt de Open Monumentendag plaats op **zondag 15 september** (met uitzondering van het Paleis-Raadhuis en het gemeentehuis, zie aldaar)

Deze brochure is ook digitaal te downloaden:

Rechts: Fragment uit plattegrond van Tilburg door J. Kuijper uit 1865. (Coll. Regionaal Archief Tilburg)

OPEN MONUMENTENDAG 2024 UDENHOUT

In Udenhout vindt de Open Monumentendag plaats op zaterdag 14 september.

Wandelroute Pauwelspad in Udenhout-Biezenmortel

In 2024 is een 34 km lange wandelroute Pauwelspad ontwikkeld langs eeuwenoude verbindingswegen en paden in het gebied Udenhout-Drunense Duinen-De Brand. Deze route is te downloaden via de onderstaande QR-code of te verkrijgen op papier op 14 september in het voormalig raadhuis van Udenhout.

1. DE KLEINE STRIJDHOEVE / ERFGOEDCENTRUM 'T SCHOOR UDENHOUT-BIEZENMORTEL

Schoorstraat 2, Udenhout (rijksmonument)
Open van 10.30 - 16.00 uur

Activiteiten: expositie 80 jaar bevrijding Udenhout * expositie van de vaste collectie.

Choorstraat uit Den Bosch zochten ruimte om geestelijk gehandicapte meisjes te verzorgen. Zij kregen van de bisschop dit huis en dat was de start van Huize St. Vincentius, nu ASVZ. In 1925 gingen ze naar het grote gebouw in de Schoorstraat en werd dit het Rectorshuis. Momenteel is hier de horecavoorziening 't Rectoraat in gevestigd, een onderdeel van ASVZ als dagbesteding voor hun cliënten.

2. VOORMALIG RAADHUIS

Slimstraat 2, Udenhout (rijksmonument)
Open van 10.30 - 16.00 uur

Activiteiten: verkoop boeken * wandelkaart Pauwelsroute * Om 12.00 uur en om 14.00 uur vindt er een lezing plaats over 'De mooie natuur in en om Udenhout en Biezenmortel', verzorgd door de heer Henk Peters.

Foto Ronald Peeters

Dit gebouw was vroeger de Kleine Strijdhoeve, onderdeel van de Grote Strijdhoeve. Door verkoop kwam het uiteindelijk in handen van Joseph van Iersel de zesde burgemeester van Udenhout. Willem, de enige zoon, erft het huis van zijn vader. Als Willem overlijdt in 1924 erft de bisschop van Den Bosch het huis en omliggende gronden. De zusters van de

Het voormalige Udenhoutse Raadhuis is gebouwd in 1849/1850. Architect was Arnoldus van Veggel uit Den Bosch. Het gebouw bestond oorspronkelijk uit drie onderdelen, namelijk het raadhuis, de school en het schoolhuis van de bovenmeester. Waar we nu de voormalige raadzaal aantreffen was toen ruimte voor een raadkamer, de secretariskamer, een kamer voor het armbestuur,

een kleine vestibule met trappenhal, een zolder en een keldervertrek. Tussen school en raadhuis stond de onderwijzerswoning. Later werd deze woning een postkantoor. De school is van 1849-1901 in gebruik geweest. Aan het nu geheel gerenoveerde raadhuis werd in 1973 een nieuw gemeentekantoor naar ontwerp van architect Edmond Nijsten (1902-1985) gebouwd. Na de gemeentelijke herindeling van 1 januari 1997 is het gebouw, eigendom van de gemeente, in beheer van Stichting De Peppel en heeft voor het dorp een representatieve functie.

Foto Ronald Peeters

3. ST. LAMBERTUSKERK

Slimstraat 9, Udenhout (rijksmonument)

Open van 10.30 - 16.00 uur

Activiteiten: om 11.00 uur en om 13.30 uur vindt er een uitleg over de geschiedenis van de kerk plaats, verzorgd door Tiny van Kempen * om 11.30 uur en 14.00 uur vindt er een orgelconcert plaats op het Loret-orgel, verzorgd door organist Ad Vergouwen. Tevens worden dan enkele muziekstukken ten gehore gebracht door sopraan Shirley Kusters.

De St. Lambertuskerk is gebouwd in 1841 in Waterstaatstijl. Samen met de naastgelegen pastorie, het kerkhof en het verderop gelegen

voormalig fraterhuis Sint Petrus vormt het een bijzondere getuige van de opleving die het katholicisme rond het midden van de negentiende eeuw in Noord-Brabant doormaakte. In 1951 is de kerk verbouwd en vergroot tot een kruiskerk. Het Maria-hoogaltaar, het orgel, de preekstoel en de kerkbanken zijn stuk voor stuk evenals de kerk zelf monumentaal. De Antwerpse beeldhouwer J.J. Peeters en de Boxmeerse schrijnwerker J.F. Beuijssen vervaardigden de altaren, de communiebanken en de heiligenbeelden. De Beierse beeldhouwer Leo Bäumlner heeft in de jaren 1955-1959 de kerkbanken gemaakt. Deze kerk is de enige kerk op het Europese vasteland waarin alle kerkbanken een verschillende afbeelding hebben. Het orgel uit 1868 is gemaakt door F.B. Loret en werd in 1996 gerestaureerd.

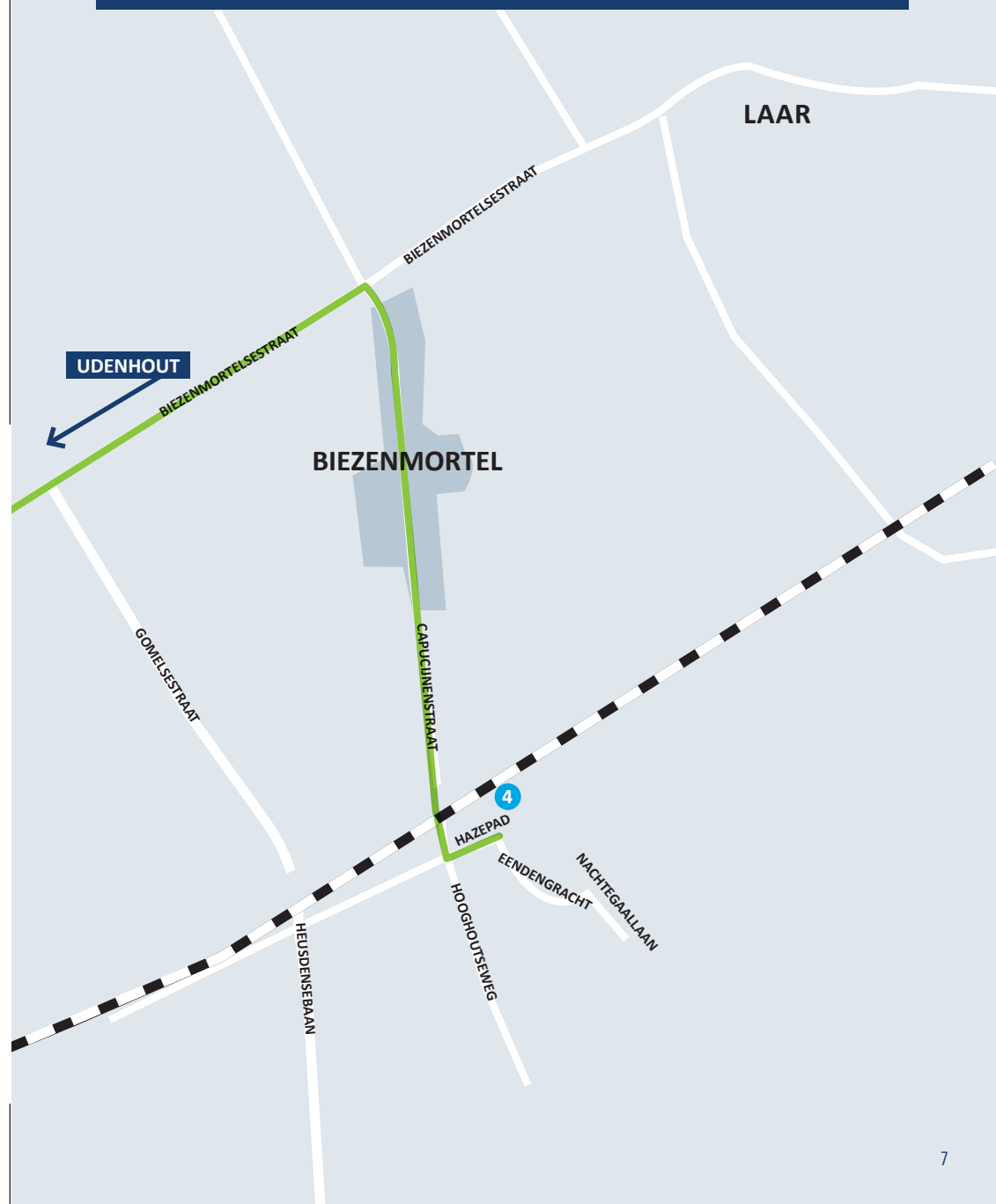
Foto Jan Denissen

Foto Erfgoedcentrum 't Schoor Udenhout-Biezenmortel

Het kerkhof is ook de moeite waard om te bezoeken. Vijf grafmonumenten (pastoors en burgemeesters-echtparen) zijn rijksmonument. (D, D-156, E-117, Gc-201 en I-006).

OPEN MONUMENTENDAG 2024 BIEZENMORTEL

In Berkel-Enschot vindt de Open Monumentendag plaats op zaterdag 14 september (D'n Hooizolder ook op zondag 15 september).

5. VOORMALIGE TRAPPISTINNENABDIJ / ONTMOETINGSCENTRUM ONS KONINGSOORD

Trappistinentuin 76, Berkel-Enschot (rijksmonument)

Open van 11.00 - 16.00 uur

Activiteiten: algemene bezichtiging monumentale gebouw * het nieuwe culturele seizoen gaat weer van start. Dat moet gevierd worden! Kom en geniet van alles wat de Cultuurproeverij te bieden heeft. Zowel voor jong als oud is er van alles te zien en te doen* de Heemkundekring De Kleine Meijerij is met een expositie en informatiestand aanwezig; daar wordt ook informatie gegeven over de voormalige Trappistinnenabdij * horeca.

neogotische stijl naar ontwerp van architect Jos A. van Dijk, stond leeg van 2009 tot 2016 en raakte in verval. De gebouwen zouden een nieuwe bestemming gaan krijgen.

In 2016 begon projectontwikkelaar Roozen van Hoppe aan de herontwikkeling en herbestemming van de abdij als Ons Koningsoord. Restauratie-architect Marina Moons heeft de gebouwen duurzaam gerestaureerd en weer geschikt gemaakt voor deze tijd. De monumenten zijn aangepast aan hun nieuwe functies van Bibliotheek Berkel-Enschot, Cultureel Centrum De Schalm, Stadswinkel, Brasserie Hemels Eten en Drinken, Kinderopvang Koningswereld en huurappartementen op de verdiepingen. De buitenzijden van de gebouwen zijn grotendeels behouden in neogotische stijl, de binnenzijden zijn aangepast aan hun nieuwe functies met behoud van hun monumentale waarde.

6. VOORMALIGE GEMEENTEHUIS

Raadhuisstraat 56, Berkel-Enschot (rijksmonument)

Open van 11.00 - 16.00 uur

Activiteiten: opengesteld zijn de oude burgemeesterskamer, de kamer van de secretaris, de hal en de oude raadzaal * expositie van oude foto's van het gemeentehuis en activiteiten die daar plaats vonden.

Foto Ronald Peeters

In 1937 vestigden de zusters Trappistinnen zich in hun nieuwe klooster. In 2009 verhuisden zij naar Oosterbeek (Gelderland). Het monumentale kloostercomplex, gebouwd in

Foto Peter Timmermans

Het voormalige gemeentehuis dateert van 1933 en is gebouwd naar ontwerp van architect C. Panis (1891-1972) in de stijl van de Amsterdamse School. Tussen 1976 en ca. 1990 was hier het Rijkspolitiebureau gehuisvest. Het is nu een woonhuis. De toren is voorzien van de jaartalaanduiding '1932'.

Het interieur heeft nog gedeeltelijk de oorspronkelijke indeling behouden, met onder meer het betegelde tochtportaal met paneeldeuren en herdenkingssteen, de hal en de thans door middel van tussenwandjes opgedeelde raadsaal. In de hal staat het oude uurwerkmechanisme van de torenklok. In de hal en de raadzaal is het fraaie wandtegelwerk te bewonderen alsmede de sobere, maar mooi uitgevoerde glas-in-loodramen van glazenier Toon Berg uit Dordrecht.

7. MUSEUM ONDER D'N HOOIZOLDER

't Hoekske 6-6a, Berkel-Enschot (gemeentelijk monument)

Open op zaterdag 14 en op zondag 15 september van 11.00 - 17.00 uur

Activiteiten: rondleidingen in het museum * tuinwandeling met bezichtiging landbouw-gereedschappen.

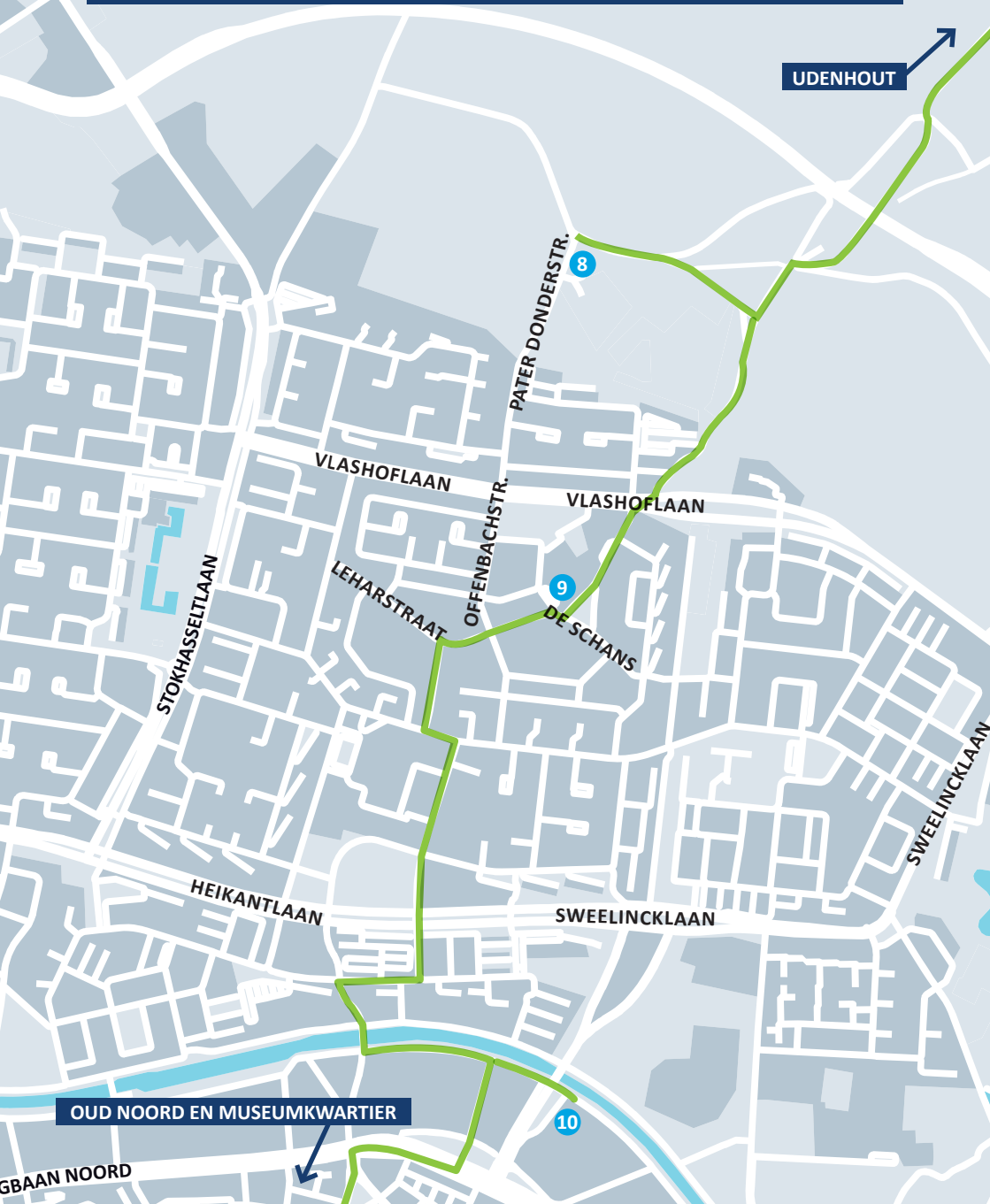
Foto Peter Timmermans

Foto Jan van Oevelen

Een voormalig keuterboerderijtje in de buurtschap 't Hoekske uit 1870, oorspronkelijk bewoond door de familie Voermans. Achter de boerderij met bakhuisje staat een veldschuur met hooitas en varkenshokken met uitloopdeuren. Hier bevindt zich sinds 2007 het museum Onder d'n Hooizolder van de familie Koenen met verzamelingen gereedschappen en gebruiksvoorwerpen uit grootmoeders tijd (1900-1950). Er is ook een verzameling voorwerpen uit de voormalige abdij van de zusters Trappistinnen.

OPEN MONUMENTENDAG 2024 TILBURG - NOORD

In Tilburg vindt de Open Monumentendag plaats op zondag 15 september. Uitzonderingen zijn het Stadhuis, dat is op zaterdag 14 september geopend en het Paleis-Raadhuis en de Heikese kerk die op 14 en 15 september open zijn.

NOORD

8. PEEKE DONDERS PAVILJOEN / PEERKE DONDERSPARK

Peerke Donderspark 3 (deels rijksmonument)
Open (gratis entree) van 13.00 - 17.00 uur

Activiteiten: expositie Tilburg Wereldstad * de documentaire Tilburg Wereldstad kan bekeken worden * expositie vaste collectie over het leven en werk van Peerke Donders * het boekje 'Met Peerke op Pad', waarin wandelen fietsroutes rondom de geboortegrond van Peerke Donders, is tegen sterk gereduceerde prijs te koop.

Foto Ronald Peeters

Dit bedevaartcomplex ter ere van de in 1982 zalig verklaarde Petrus ('Peerke') Donders (1809-1887) bestaat uit een houten kapel (1923), een reconstructie van zijn geboortehuis (1931), een processiepark met kruiswegstaties (1923) en een monument van K. Lückner (1933), met afbeeldingen uit het leven

van Peerke Donders. De kapel werd ontworpen door de Tilburgse architect Jos. Donders (1898-1940) in een stijl die aansluit bij die van missiekerkjes in Suriname. Het museumwoonhuis is een zo realistisch mogelijke kopie van het geboortehuis, dat niet bewaard is gebleven. Het zijn allemaal rijksmonumenten.

Foto's Ronald Peeters

Het Peerke Donders Paviljoen is op de tweehonderdste geboortedag van de zalige Peerke Donders op 27 oktober 2009 geopend. Behalve een permanente tentoonstelling over het leven en werk van Peerke Donders worden er regelmatig bijeenkomsten en wisseltentoonstellingen georganiseerd.

Fietsroute over oude verbindingswegen vanaf het Peerke Donders Paviljoen naar Udenhout en Biezenmortel

Peerke Donders Paviljoen Pater Dondersstraat. → Op het einde rechtsaf Moerstraat en via Moerzijstraat linksaf de Rugdijk op. → Fietspad over de Burgemeester Bechtweg (N 261) Quirijnstokstraat. → Op het einde linksaf Waalwijksebaan en meteen rechtsaf De Kuil (Udenhout). → Op het einde linksaf Slimstraat **St. Lambertuskerk**. → Vanaf het **voormalige raadhuis** en **Erfgoedcentrum 't Schoor** rechtdoor Groenstraat (KP 46). → Op de rotonde rechtdoor Biezenmortelstraat. → Tweede rotonde (KP 49) rechtsaf Capucijnenstraat (KP 95). → Weg vervolgen. → Over de spoorlijn direct linksaf Hazenpad naar **Huize Assisië**.

Fietsroute over oude verbindingswegen vanaf het Peerke Donders Paviljoen naar de andere locaties via Oud-Noord naar de Binnenstad

Vanuit het **Peerke Donders Paviljoen** Pater Dondersstraat naar rechts. → Op het einde rechtsaf Moerstraat en via Moerzijstraat rechtsaf de Rugdijk op. → Bij Vlashoflaan rechtsaf en meteen bij kruising oversteken. → Rechtdoor De Schans **Mariakerk** → Rechtsaf Leharstraat. → Bij kruising Offenbachstraat rechtdoor en linksaf Lijnsheike. → Op het einde Beethovenlaan linksaf. → Eerste straat rechtsaf Brucknerlaan. → Bij de kruising Heikantlaan twee keer oversteken naar Bachlaan. → Op het einde rechtsaf Bachlaan / Hoffmanlaan. → Tweede straat linksaf Von Weberstraat.

(vervolg route)

→ Over brug Wilhelminakanaal richting Oude Lind meteen linksaf langs het kanaal Lovensekanaaldijk. → Onder de brug Quirijnstoklaan door en rechts **Fabriek59**. → Terugrijden langs Wilhelminakanaal en onder de brug door linksaf Frans Mannaertsstraat. → Bij Ringbaan-Noord rechtsaf. → Bij kruising Oude Lind oversteken naar Julianapark. → Rechts door Goirkestraat **Goirkese kerk** en **TextielMuseum**. → Linksaf Smidspad en op het einde Wilhelminapark rechtdoor. → Gasthuisring **Studio De Gruyter**. → Linksaf Lange Nieuwstraat. → Rechtsaf Atelierstraat in en Burgemeester Brokxlaan oversteken. → Door de Spoorzone en Willem II Passage. → Spoorlaan oversteken naar Willem II-straat **Synagoge**. → Rechtsaf Poststraat in. → Linksaf Stationsstraat **Kessels Museum / NK Harmonie**. → Op de vijsprong Nieuwlandstraat in. → Op einde rechtsaf Heuvelstraat **Pauluskerk**. → Omdraaien en rechtsaf Kapelhof. → Rechtsaf Oude Markt **Heikese kerk**. → Stadhuisplein oversteken en linksaf **Kantongerecht**. → Stadhuisplein oversteken **Paleis-Raadhuis** en **gemeentehuis**. → Paleising vervolgen en bij Piusplein linksaf Heuvelring **Heuvelse kerk**. → terug naar Stadhuisplein en via Schouwburggring naar **begraafplaats Binnenstad** → Oversteken en linksaf Sint Annastraat. → Rechtsaf Capucijnenstraat → Capucijnenstraat helemaal vervolgen tot Diepenstraat. → Linksaf en meteen rechtsaf Korvelplein **Korvelse kerk**. → Naar Korvelseweg **kapucijnenklooster** (eind route).

9. MARIAKERK / KERK O.L.V. ONBEVLEKT ONTVANGEN *De Schans 121, Tilburg (rijksmonument)* Open van 12.00 - 14.00 uur

Activiteiten: rondleidingen om 12.00 en om 13.00 uur (inschrijven is niet nodig) * om 10.30 uur is er een viering in de kerk die u ook kunt bijwonen.

Foto Ronald Peeters

De naast de kerk gelegen pastorie (niet open).

Foto Ronald Peeters

In 1873-1874 werd op De Schans een nieuw parochiecentrum Heikant gesticht, als eerste afscheiding van de parochie Goirke die sinds 1797 het noordelijk stadsdeel bediende. Het parochiecentrum ligt in een gebied dat vanaf 1982 de status heeft van beschermd

stadsgezicht. Tilburg was de eerste gemeente in Nederland waar het begrip beschermd stadsgezicht in de monumentenverordening werd opgenomen. De kerk werd in 1873 gebouwd naar een ontwerp van de Tilburgse architect J.C. van den Heuvel (1825-1904).

De naastgelegen pastorie (rijksmonument) uit 1874 is een ontwerp van Henri van Tulder (1819-1903). Rechts van de pastorie staat het in 1872 gebouwde en in 1907 uitgebreide voormalige klooster van de Zusters van Liefde, later (tot 1960) bejaardenhuis Sint Leonardusgesticht (rijksmonument). Andere bezienswaardigheden op De Schans zijn het Mariabeeld (rijksmonument) uit 1924 en aan de overkant het voormalige patronaat (rijksmonument) met een replica van het beeld Peerke Donders uit 1911.

Sinds 1964 is de parochie in handen van de norbertijnen, de 'witheren', die eerder van 1232-1832 het patronaatsrecht in Tilburg hadden, dat wil zeggen het recht om een pastoor te benoemen.

oud noord en museumkwartier

10. FABRIEK59

Lovensekanaaldijk 47
(gemeentelijk monument)
Open van 11.00 - 17.00 uur

Activiteiten: bezoekers kunnen een 'Guided virtual tour' maken en bij elk gebouw een QR code scannen waarmee uitleg wordt gegeven over de geschiedenis van dat deel van de voormalige fabriek, met tekst, foto's en eventueel video * de bedrijven op het binnenterrein zijn open en te bezichtigen.

OPEN MONUMENTENDAG 2024 TILBURG - OUD NOORD EN MUSEUMWARTIER

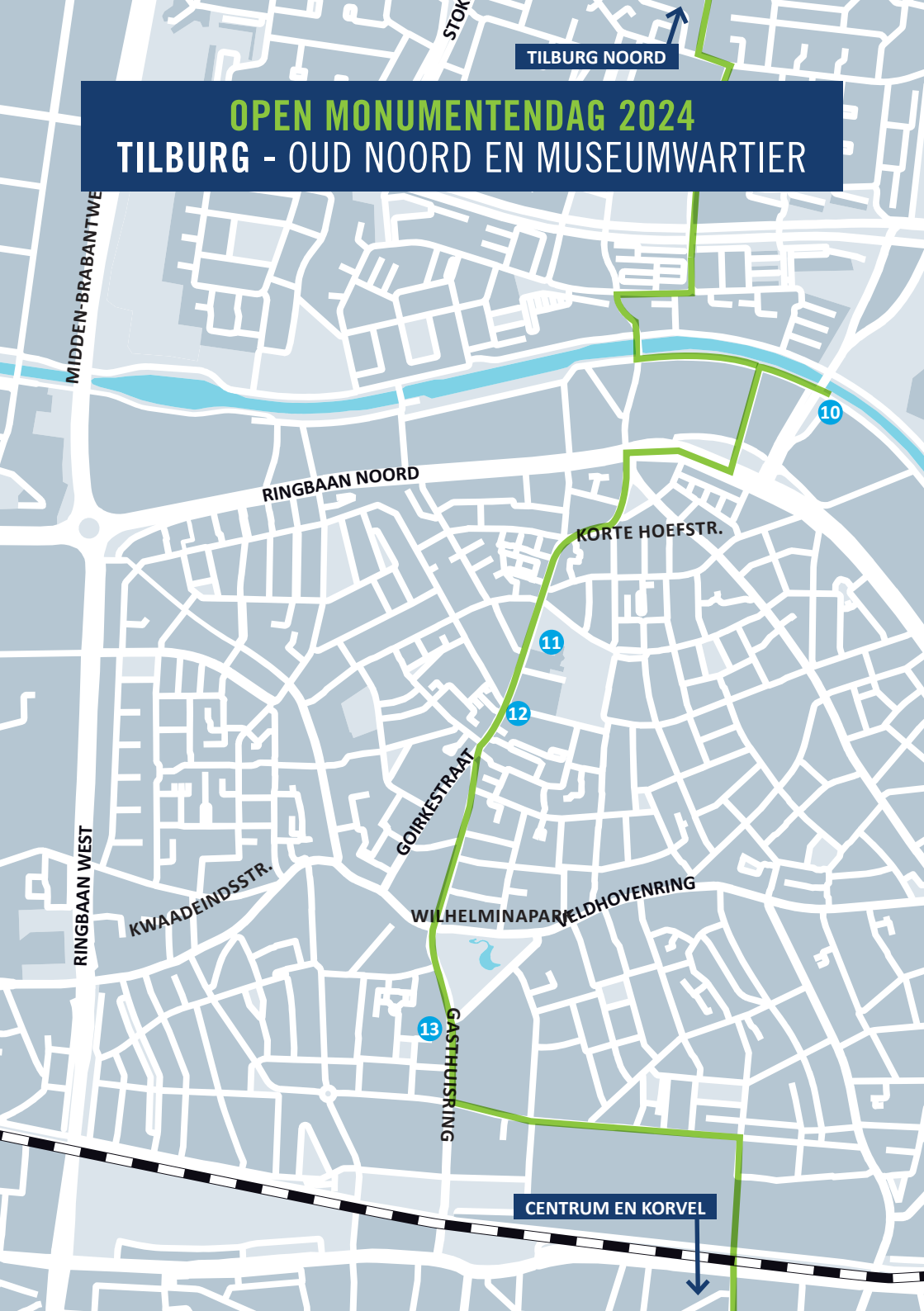

Foto Ronald Peeters

Foto Greg Kalfus

werden de bedrijfsgebouwen omgebouwd tot units waar diverse ambachtelijke, kleinschalige ondernemingen gehuisvest zijn. Het gebouw is in de stijl van de Wederopbouwarchitectuur en werd grotendeels ontworpen door de architecten P.M.J. Wayers en Ghering & Van Dooren.

11. GOIRKESE KERK / ST. DIONYSIUSKERK / KERKHOF

Goirkestraat 68, Tilburg (rijksmonument)
Open van 11.00 - 17.00 uur

Activiteiten: vier doorlopende rondleidingen in het kerkgebouw en buitenomgeving met kerkhof en Norbertijnenpoort * bezichtiging van de vieringtoren met de luidklokken, het monumentale Smits-orgel op het oksaal en het kerkgebouw * fototentoonstelling.

FABRIEK59 is een historisch bedrijvenpark dat zijn naam dankt aan het voormalig textielverwerkingsbedrijf Leon Kalfus & Zoon N.V. dat zich in 1934 vanuit Berlijn in de Trouwlaan in Tilburg vestigde. In 1959 opende Leon Kalfus aan de Lovensekanaaldijk een nieuwe bedrijfsruimte waar gebruikte kleding gesorteerd werd op soort, kwaliteit en kleur. De kleding werd vervolgens geëxporteerd; niet alleen naar landen in Europa, maar ook naar Amerika, Afrika en India.

De rails en de goederenwagon op het voorterrein herinneren nog aan het vervoer van de textiel uit o.a. Oost-Duitsland dat per trein bij het goederenemplacement van Tilburg arriveerde. De goederenwagon werd dan met een dieplader naar de fabriek gebracht en op de rails geplaatst, waarna deze werd gelost en weer terug getransporteerd.

Eind jaren tachtig is het bedrijf gesloten en

Foto Ronald Peeters

Laatste mis door Peerke Donders in de Goirke kerk in 1841 voordat hij naar Suriname vertrok. Foto Jan Stads

Na het einde van de Tachtigjarige Oorlog in 1648 kwam er een einde aan de openbare uitoefening van de katholieke religie en moesten de katholieke Tilburgers uitwijken naar een kerk net over de grens in Steenvoort nabij Poppel. In 1691 hebben de Staten-Generaal in Den Haag toestemming gegeven om op 't Heike een schuurkerk te bouwen. De periode van de Reformatie is ingezet: katholieken ondernamen via lange wandelroutes hun weg naar de grenskerken om zo hun geloofsleven te beleven.

Vanaf 1668 tot 1715 kerkten de katholieken uit het noordelijk stadsdeel op het kasteel van Tilburg. In 1715 kwam voor het noordelijke deel op 't Goirke (op de hoek van de tegenwoordige Goirkestraat en Kardinaal Vaughanstraat) een vergelijkbare schuurkerk tot stand. Op 25 juli 1724 is deze door een onweer met orkaankracht ingestort. Er werd een nieuwe schuurkerk met dubbele kap (wolvendak) gebouwd. De schuurkerk van 't Goirke was in het begin van de negentiende eeuw te klein geworden. Inmiddels had koning Willem I in 1821 het besluit genomen dat de oude Tilburgse kerk (Heike) aan de katholieke gemeenschap zou worden teruggegeven. Maar 't Goirke bleef voorlopig nog aangewezen op de schuurkerk.

In 1835 werd de eerste steen voor een nieuwe kerk gelegd en in 1839 is de nieuwe kerk ingewijd. Het was een ontwerp van architect Hendrik Essens (1776-1845) uit Oisterwijk. De kerk had een driebeukige indeling en de voorgevel werd bekroond door een 'peperbus' ofwel een torentje met koepel. Het was een zogenaamde Waterstaatskerk; een kerk gebouwd onder toezicht van ingenieurs van Rijkswaterstaat. In 1903 kreeg de kerk een nieuwe voorgevel met torenspits in neogotische bouwstijl. Architect was François de Beer (1873-1960). In 1938 werd begonnen met een totale nieuwbouw van het gebedshuis, uitgevoerd door Kees de Bever (1897-1965). De torenspits uit 1903 is in 1966 weer afgebroken.

In de voorgevel zijn twee gietijzeren beelden van het H. Hart en van O.L. Vrouw van het H. Hart uit 1904 te zien. Deze zijn vervaardigd door ijzergieterij Fa. W. van der Schoot uit Tilburg.

In de kerk bevinden zich nog enkele objecten uit de tijd van de Reformatie, waaronder een beeld van St. Norbertus, verwijzend naar het netwerk van plaatsen in onze contreien welke gedurende eeuwen bediend werden door de norbertijnen vanuit de abdij van Tongerlo. Het beeld van St. Quirinus van Neuss, die een link legt naar een laatmiddeleeuwse veldkapel in de omgeving van wat nu Quirijnstok heet in Tilburg. Enkele interieurstukken zijn van Belgische kunstenaars, zoals het schilderij de 'Onthoofding van de H. Dionysius' van de Luikse historienaar Antoinette Wiertz uit 1842 (afkomstig uit het vroegere hoofdaltaar) en de preekstoel van de Antwerpse beeldhouwer J.J. Peeters uit 1853.

De kerk is onlangs gerestaureerd. Een nieuwe aula ruimte in het noordtransept is een functionele accommodatie voor koorrepetities, vergaderingen en diensten in de winterperiode is daarbij gerealiseerd. Het zuidtransept is eveneens opgeknapt en biedt ruimte voor recepties.

Foto Ronald Peeters

Grafmonument voor het echtpaar Janssens-van Spaendonck in Art-Deco stijl vervaardigd door L. Petit (CD-35).

Foto Ronald Peeters

Links naast de kerk is het kerkhof ook toegankelijk (er zijn rondleidingen vanuit de kerk). Begin 1816 is ten noorden van de schuurkerk het eerste deel van dit kerkhof aangelegd. Het is een begraafplaats voor vele textielabrikanten en textielarbeiders. Aan de straatzijde een smeedijzeren hekwerk met drie draaihekkens tussen bakstenen hoekpilasters en gietijzeren neogotische pilasters met pinakelbekroning (rijksmonument). Op deze hoekpilasters staan vier gietijzeren heiligenbeelden uit 1904. Van links naar rechts: Johannes de Doper, twee apocalyptische engelen, en St. Jozef. Vervaardigd door ijzergieterij Fa. W. van der Schoot uit Tilburg.

Op de begraafplaats bevinden zich enkele graven die aangewezen zijn als rijksmonument: A-06-02, CD-35, CD-37, D-02-08, E-15-13 en E-15-02.

Foto Ronald Peeters

Rechts van de kerk en de tweede pastorie uit 1928 ligt de Norbertijnenpoort (rijksmonument). Het is een overblijfsel van de oude pastorie (1718-1928). Dit poortgebouwtje is in 1988 gerestaureerd. Boven de inrijpoort het beeld van Sint Dionysius, patroonheilige van de parochie en van Tilburg.

12. TEXTIELMUSEUM

Goirkestraat 96, Tilburg (rijksmonument)

Open (gratis entree) van 12.00 - 17.00 uur

Activiteiten: 'Ontdekroute TextielMuseum', een rondwandeling over het terrein rondom het TextielMuseum met foto's van de oude fabriek en informatie over de huidige inrichting en toepassing van het gebouw * elke 20 minuten een gratis rondleiding in het museum * een uitgebreid programma is te vinden op: www.textielmuseum.nl

Foto Ronald Peeters

Foto Ronald Peeters

Het TextielMuseum is gevestigd in een van de belangrijkste voormalige textielfabrieken van Tilburg, gebouwd en gerund door Christiaan Mommers (1836-1900). De lage fabriek met houten sheddak (1876-1878) was een weverij. De hoge fabriek (1885) was een spinnerij. In 1985 werd het fabriekscomplex de huisvesting van het TextielMuseum. Sinds 2008 is het nieuwe, geheel transparante entreegebouw van Architectenbureau Cepezed uit Delft het boegbeeld van het museum.

Het TextielLab is de professionele werkplaats van het museum waar talentvolle ontwerpers en kunstenaars werken aan de textielprojecten van morgen. De combinatie van historische en moderne architectuur symboliseert het karakter van het museum: het verbindt textielerfgoed met de moderne tijd en de toekomst van textiel.

Tegenover het entreegebouw staat het standbeeld van Miet van Puijenbroek, in 2009 ontworpen door Margot Homan. Miet van Puijenbroek (1914-1999) werkte aanvankelijk als hoofdstopster in de textiel en werd in 1955 betaald voorzitter van de Tilburgse afdeling van de Katholieke Arbeiders Vrouwen (KAV). In 1953 kwam ze voor de KVP in de gemeenteraad en in 1978 werd zij de eerste vrouwelijke wethouder van Tilburg. Zij heeft zich ingezet voor het TextielMuseum. In 1999 werd zij door de lezers van het Brabants Dagblad uitgeroepen tot Tilburger van de twintigste eeuw.

13. STUDIO DE GRUYTER

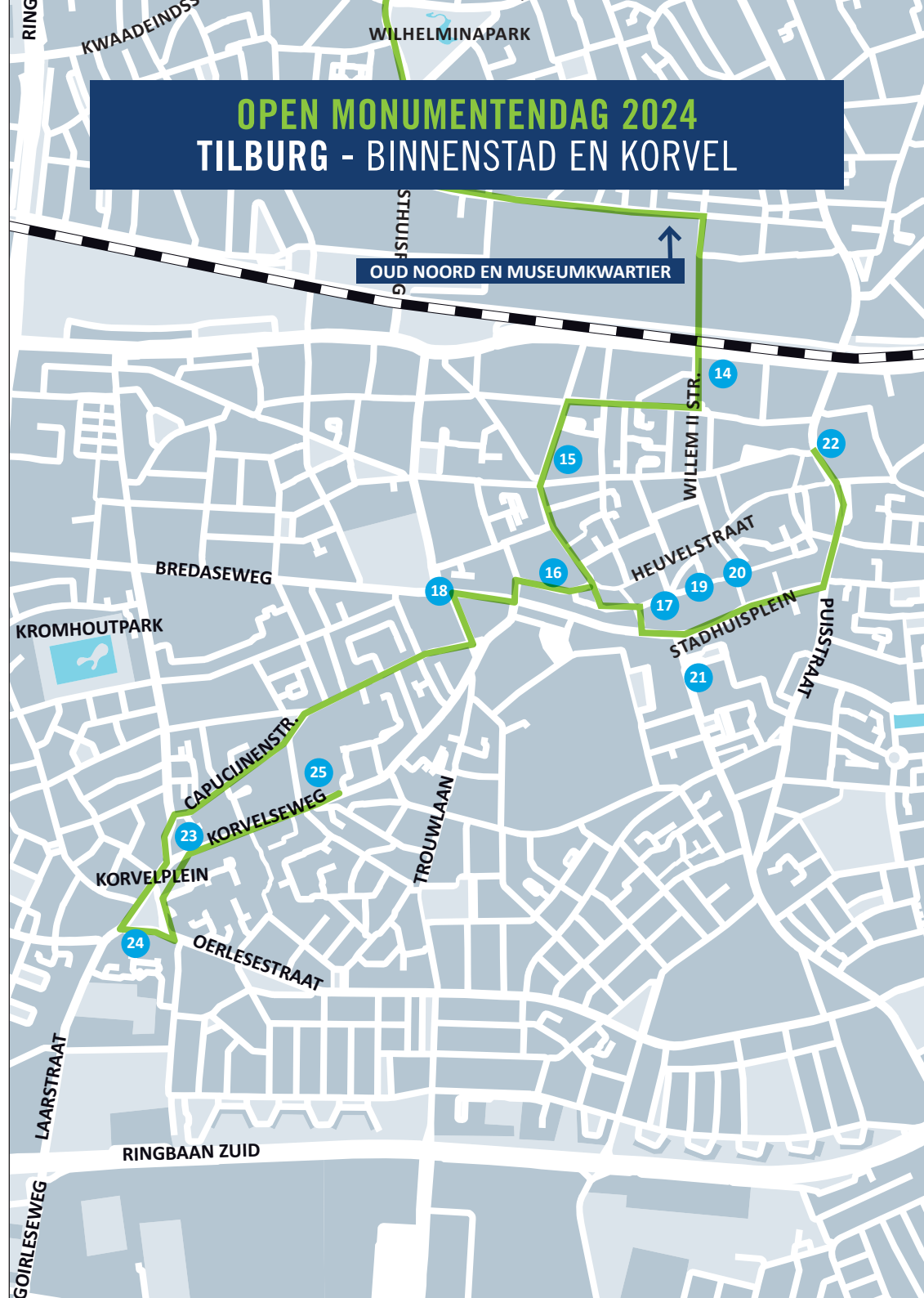
Gasthuisring 5, Tilburg (rijksmonument)

Open van 11.00 - 16.00 uur

Activiteiten: het pand is vrij te bezichtigen en er zijn mensen aanwezig om een toelichting te geven * expositie over het Tilburgse 'Gruiteren': het heen en weer lopen in de Heuvelstraat, waar aan begin en eind een De Gruyter gevestigd was. In de etalage zie je een overzicht van alle vestigingen van De Gruyter in Tilburg met een foto van vroeger en nu.

Foto BASE photography

Dit kubusvormige winkelpand is in expressionistische stijl in 1932 gebouwd voor de Firma De Gruyter & Zoon door hun tweede huisarchitect Teunis Wilschut (1905-1961). De etalage is een echte blikvanger met glazen bouwstenen, blauwe keramische tegels met reliëfs en goudkleurige belettering. Op de verdieping enkele glas-in-loodramen. In de jaren negentig werd hier de oude goudkleurige geveltekst 'P. de Gruyter & Zn' in ere hersteld. Tegenwoordig is het pand een verzamelgebouw voor kleine, creatieve ondernemingen: BureauVH, Honk, HSH architecten, Stek architecten, Schwung, Buitenlijn en Woud zijn er momenteel gevestigd.

Foto's Ronald Peeters

Dit van oorsprong Bossche kruideniersbedrijf bestond tussen 1818 en 1971. Op het hoogtepunt in de jaren zestig had het bedrijf een netwerk van 525 filialen in heel Nederland. De Gruyter vestigde zijn eerste Tilburgse filiaal in 1909 op de (Oude) Markt (Heuvelstraat 111) en had in 1958 tien winkels in de stad. Dat het bedrijf een luxe uitstraling voorstond, bewijst de architectuur van de winkels die De Gruyter ook in Tilburg liet bouwen.

In 1820 kreeg Tilburg een eerste synagoge aan 't Ven (Piusplein). Omdat de joodse gemeenschap snel groeide, verhuisde de synagoge al gauw naar een pand in de Zomerstraat. In 1873 werd onder architectuur van de in Brussel geboren Edouard Fremau (1836-1892) een definitieve synagoge gebouwd in de in 1870 aangelegde Comediestraat (Willem II-straat). Kenmerkend aan het ontwerp zijn de oosterse gevelversieringen. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd het interieur geheel vernield. Sinds 1994 is het gebouw eigendom van de Liberaal Joodse Gemeente Brabant. Na een grondige restauratie werd de synagoge in 1998 wederom opnieuw ingewijd. Uniek is de mikwe, een ritueel bad. In het naast de synagoge gelegen Helga Deentuin staat een bronzen beeld (vervaardigd door Margot Homan) ter ere van Helga Deen, het Tilburgse Joods meisje dat in 1943 in Sobibór werd vermoord. Tegen de zijgevel van de synagoge is een gedicht van de Tilburgse auteur Jasper Mikkers te lezen.

In de Helga Deentuin liggen zeven zogenaamde struikelstenen (Stolpersteine) van

omgekomen Joodse Tilburgers. Ze zijn een onderdeel van een internationaal project dat de Duitse kunstenaar Gunter Demnig (1947) is begonnen onder het motto: 'Een mens is pas vergeten als zijn of haar naam vergeten is'. Sinds 1997 zijn verspreid over Europa meer dan 100.000 struikelstenen gelegd. Tilburg telt er nu 69. Het zijn betonnen stenen met aan de bovenkant een vierkant messing plaatje (10 x 10 cm) die de toevallige passant tot nadenken moeten stemmen: hier woonde een Joods slachtoffer van de holocaust. Omdat de huizen van deze zeven Tilburgse slachtoffers niet meer bestaan, is ervoor gekozen om de struikelstenen in de Helga Deentuin te leggen. Voor het woonhuis Willem II-straat 18 (eertijds van de Joodse voorzanger en onderwijzer) links van de synagoge liggen ook twee struikelstenen.

15. KESSELS MUSEUM EN DE NIEUWE KONINKLIJKE HARMONIE / HUIS VAN MUZIEK

Stationsstraat 26 (gemeentelijk monument)
Open (gratis entree) van 12.00 - 17.00 uur

Activiteiten: rondleidingen * muziektopredens * kinderworkshops

Foto Ronald Peeters

Restauratieatelier. Foto Kessels Museum

KidsMuziekLab. Foto Wil van Gool

Foto Ronald Peeters

De sociëteit Nieuwe (sinds 1850 Koninklijke) Harmonie is in 1843 opgericht. Het sociëteitsgebouw met concertzaal dateren uit 1878. Vanaf 1850 verzorgde het muziekkorps zogeheten Armenconcerten, die tot 1966 een traditie zouden zijn. De vroegere leden waren hoofdzakelijk fabrikanten en gegoede middenstanders. Het is nog altijd een bloeiende vereniging die verschillende orkesten en muziekgezelschappen herbergt: het Harmonieorkest, Intermezzo, het Laatbloeiersorkest en het Klarinet ensemble. Het oorspronkelijke

BINNENSTAD EN KORVEL

14. SYNAGOGUE

Willem II-straat 20 (rijksmonument)

Open van 13.00 - 17.00 uur

Activiteiten: rondleidingen voor groepen van 10-12 personen per keer.

gebouw werd enkele jaren geleden gerestaureerd en een later aangebouwde zaal werd afgebroken. In de voormalige tuin werden appartementen gerealiseerd.

In het nu zo genoemde Huis van Muziek is ook het Kessels Museum gehuisvest. Dit museum beheert het erfgoed van Kessels Muziekinstrumentenfabriek (1886-1955). Men beleeft er de verhalen én de muziek die daarbij hoort. Met een aansprekende vaste presentatie en prikkelende (muzikale) activiteiten, wordt dit erfgoed toegankelijk gemaakt voor een breed publiek; van specialist en muzikkenner tot gezinnen met kinderen en schoolgroepen. Centraal staat het makers aspect en gaat van het maken en restaureren van muziekinstrumenten in het Restauratieatelier tot het maken van instrumentjes en muziek door kinderen in het KidsMuziekLab. Dit alles onder de missie 'muziek verbindt met beleving van muziek'!

Stadsgidserij organiseert Kessels wandeling

Start 13.00 uur voor het Huis van de Muziek in de Stationsstraat (wandeling duurt 2 uur).

Er kunnen maximaal 15 personen (gratis) deelnemen. Deelnemers kunnen zich **aanmelden** bij giesbers@stadsgidserij.nl o.v.v. Kessels wandeling.

Vanaf het Huis van de Muziek in de Stationsstraat, waar het Kessels museum is gehuisvest, wordt een bezoek gebracht aan diverse locaties in de omgeving die gerelateerd zijn aan muziek in Tilburg en de familie Kessels. Verhalen worden verteld over Mathieu Kessels, over de fabriek, over muziekinstrumenten en over muziekvereniging de Nieuwe Koninklijke Harmonie.

Coll. Regionaal Archief Tilburg

16. PAULUSKERK

Heuvelstraat 141 (rijksmonument)

Open van 13.00 - 17.00 uur

Activiteiten: uitleg over gebouw * orgelbespelingen door de Orgelkring Midden-Brabant.

Foto Ronald Peeters

Omdat de protestanten in 1823 de Heikese kerk moesten overdragen aan de katholieken, kwam er behoefte aan een eigen gebedsruimte. In 1822 werd een terrein aangekocht aan wat later Zomerstraat ging heten (nu Heuvelstraat). De Tilburgse architect Justinus Backx (1768-1829), die later ook betrokken was bij de nieuwbouw van de Heikese kerk,

maakte het ontwerp van deze Nederlands Hervormde Pauluskerk. Koning Willem I heeft 8.000 gulden bijgedragen aan de bouw van de kerk, die in 1823 werd ingewijd.

Het gebouw werd in de loop der tijd ingericht met een rijke en historisch waardevolle inventaris. Hét pronkstuk is het uit 1765 daterende Bätz-orgel. Verder kwamen er onder meer een preekstoel (1650), een doopvont (circa 1800) en zeventiende-eeuwse herenbanken. Koning Willem II en koningin Anna Paulowna kerkten hier en zaten dan in deze bank, die de koningsbanken werd genoemd. Diverse van deze interieurstukken werden meegenomen uit de Heikese kerk. In 1849 schonk koningin Anna Paulowna twee avondmaalborden aan ds. Coos Schotel voor de kerk, als dank voor zijn diensten en het bewezen medeleven bij het overlijden van koning Willem II.

De kerk heeft twee gebrandschilderde ramen met Bijbelse taferelen (de Verloren Zoon en de Barmhartige Samaritaan) die in 1915 geschonken zijn door de familie Van den Bergh (van de AaBe-fabriek).

Sinds 2010 is de kerk eigendom van de Indonesische christengemeenschap GKIN. Het gebouw heeft zijn functie als kerk behouden en is als zodanig weer in gebruik.

17. HEIKESE KERK / ST. DIONYSIUSKERK

Stadhuisstraat 6 (rijksmonument)

Open op zaterdag 14 september van 13.30 - 16.00 uur en op zondag 15 september van 12.00 - 16.00 uur

Activiteiten: tevens Open Kerk * vrijwilligers kunnen informatie verstrekken.

Foto Ronald Peeters

Foto Jan Stads

De Heikese kerk heet officieel Sint Dionysiuskerk. Oorspronkelijk stond hier een tussen 1430 en 1483 gebouwde kerk die in 1559 door brand werd verwoest. De herbouwde kerk uit 1617 is tussen 1826 en 1829 verbouwd tot Waterstaatskerk. Tussen 1894-1895 is de kerk in neogotische stijl verbouwd naar ontwerp van architect C. van Hoof (1861-1952). De toren is het enige overgebleven deel van de van oorsprong gotische kerk uit de vijftiende eeuw, waardoor het de oudste kerk van Tilburg is.

De kerk heeft een prachtig interieur. Het hoofdaltaar uit 1700 door Willem Kerrix is in 1821 gekocht van de Sint-Jacobskerk te Antwerpen. Belgische kunstenaars maakten verschillende interieurstukken. De preekstoel en communiebank bouwen voort op Vlaamse laatbarok. Twee schilderijen zijn afkomstig

uit het bisschoppelijk paleis in Parijs en zijn geschonken door Thomas van Dooren, die daar lange tijd verbleef. Een gedenksteen herinnert aan het verblijf van de Duitse ballingen J.B. Brinkman en J. Giese in 1887.

Andere pronkstukken zijn onder meer het orgel (uit 1776), de doopvont (1874), de kruiswegstaties (1890-1898) en de vele heiligenbeelden en glas-in-loodramen. In de toren hangt nog een klok uit 1654.

Stadsgidserij organiseert De Heikese kerk wandeling en begraafplaats Bredaseweg wandeling

Start 13.00 uur voor de Heikese kerk op de Oude Markt (wandeling duurt 2 uur).

Er kunnen maximaal 15 personen (gratis) deelnemen. Deelnemers kunnen zich **aanmelden** bij giesbers@stadsgidserij.nl o.v.v. Heikese kerk wandeling.

Deze twee locaties zorgen in verbinding met elkaar voor een rijke historie vanaf de middeleeuwen tot op heden. We lopen vanaf de Oude Markt - waar onlangs weer verrassende archeologische opgravingen zijn gedaan - via het doodbidderspaadje, naar de begraafplaats. Hier is extra aandacht voor de monumentale graven van bekende Tilburgse families en personen, waaronder graven van Van Dooren, Bogaers, Pollet. Moller, Van den Eerenbeemt, etc. De rijke geschiedenis van Tilburg vind je hier vervlochten met de geschiedenis van de Heikese kerk.

18. BEGRAAFPLAATS BINNENSTAD Bredaseweg 45 (deels rijksmonument) Open van 11.00 - 17.00 uur

Activiteiten: rondleidingen (van 2 uur) om 13.00 uur start vanaf de ingang Heikese kerk.

Alleen mogelijk door **inschrijving**.

Voor een overzicht alle graven en de graven en grafkapellen die rijksmonument zijn, zie onderstaande QR-codes:

Foto Ronald Peeters

Graven van de familie Pollet. Foto Ronald Peeters

Deze begraafplaats is de oudste van Tilburg en werd tussen 1811 en 1813 aangelegd als algemene begraafplaats. Voordien werden de doden in en rond de (Heikese) kerk begraven. De begraafplaats lag buiten de bebouwde kom aan de in 1826 aangelegde Bredaseweg die dwars door de Schijfakkers tot de Zomerstraat liep. Voor dat jaar liep de oude rijksweg van Breda naar Tilburg nog via Hulden vanaf de uitspanning het Dorstige Hert over de Berkdijk, Korvelplein en Korvelseweg naar de Zomerstraat.

De heiligenbeelden op het neogotische hekwerk zijn geplaatst in de periode 1887-1903. Vanwege de aanleg van de Noordhoekring, in de jaren zestig van de vorige eeuw, werd een gedeelte van het hek van de Begraafplaats Binnenstad afgebroken. In de jaren zeventig dreigde ook de rest te moeten wijken voor de verbreding van de Bredaseweg. Dankzij de actie 'Heiligen gaan niet naar de hel' in 1973, een initiatief van sociaal-historicus prof. dr. H.F.J.M. van den Eerenbeemt, zijn de beelden behouden. Ze staan sindsdien op de rijksmonumentenlijst. Op de begraafplaats zijn veel bekende Tilburgers begraven, onder andere de in 1900 vermoorde Marietje Kessels. Het oudste nog aanwezige graf (A6-20) is dat van Thomas van Dooren en zijn vrouw Antonia Delfontaine. Vele grafmonumenten en grafkapellen staan op de rijksmonumentenlijst.

19. STADHUIS Stadhuisplein 130

Open dag op **zaterdag 14 september** van 11.00 - 16.00 uur

Activiteiten: rondleidingen * markt in de hal van het Stadhuis met politieke partijen en raadsleden * Kidsplein met activiteiten voor kinderen zoals een zandtafel.

Week van de Democratie

In de Week van de Democratie (9 t/m 15 september) worden er in de stad en dorpen verschillende activiteiten georganiseerd onder het thema democratie. Het doel van deze week is om een breed publiek kennis te laten maken met democratie, politiek en de rol van politici en politiek partijen. Voor meer informatie over de Week van de Democratie raadpleeg raadtilburg.nl:

Het stadhuis is in 1971 gebouwd onder architectuur van de Rotterdamse architect Kraayvanger.

In de entreehal zijn historische objecten uit de Stadscollectie Tilburg te zien. Het zijn schilderijen, beeldhouwwerken en een glas-in-loodraam over koning Willem II. Bij de ingang zijn de eikenhouten voordeur en twee zinken beelden (Handel en Nijverheid) van het in 1971 afgebroken stadhuis te bezichtigen.

Foto Jan van Oevelen

Foto gemeente Tilburg

Zinken beelden van Handel en Nijverheid, afkomstig van het voormalige stadhuis op de Oude Markt. Foto Ronald Peeters

Gedenkraam van koning Willem II uit 1909. Afkomstig uit het voormalige stadhuis. Foto Ronald Peeters

20. PALEIS-RAADHUIS / VINCENTS TEKENLOKAAL

Willemsplein 1 (rijksmonument)

Open op **zaterdag 14 en zondag 15 september** van 11.00 - 17.00 uur

Activiteiten: het Paleis staat dit weekend van bol van de activiteiten. De gemeente Tilburg sluit zaterdag 14 september aan bij de Dag van de Democratie en zondag 15 september bij Open Monumentendag.

* Stedsmuseum Tilburg organiseert samen met de gemeente en partners als Fixeer en Tilburg met Bink activiteiten voor jong en oud en laten je kennismaken met heel het gebouw.

* foto-expositie van Fixeer – Centrum voor fotografie. Bezoekers kunnen deelnemen aan een publieksstemming over de getoonde foto's.

* drie keer wordt er in de raadszaal een kindercollege gegeven. De geschiedenis van Tilburg en het Paleis komt daarin voorbij en er wordt ook iets verteld over democratie in het Paleis. Deze kindercolleges zijn er speciaal voor kinderen (vanaf 8 jaar) en hun ouders, om 11.30, 13.30 en 15.00 uur. Ze duren ongeveer een half uur.

* twee keer kunnen bezoekers (jong en oud) aansluiten bij een rondleiding door het

gebouw. Deze wordt gegeven door René Bink van Tilburg met Bink. Deze rondleidingen zijn om 12.00 en 14.15 uur en duren ongeveer 45 minuten.

* iedereen die wel eens wil voelen hoe het is om burgemeester te zijn, kan zich als zodanig verkleden in de burgemeesterskamer en plaatsnemen achter het enorme bureau.

* voor kinderen zijn er (zolang de voorraad strekt) bouwplaten van het Paleis om mee te nemen en ook is er in het gebouw een speurtocht voor jonge kinderen.

Kortom, van alles te doen voor jong en oud!

Foto Ronald Peeters

Kroonprins Willem verbleef vanaf 1831 vanwege de Tiendaagse Veldtocht regelmatig in zijn hoofdkwartier Tilburg. Hij bewoonde het zogenaamde 'oude paleis', een fabrikantenwoning die tot 1873 recht tegenover het huidige Paleis-Raadhuis stond. Op de betonnen fontein van Beljon op het voorplein herinnert een bronzen plaquette hier nog aan.

Na zijn troonsbestijging als koning Willem II in 1840 werd bij hem de behoefte om een groter en waardiger paleis als zuidelijke residentie te bouwen steeds groter. Grote haast had hij er echter niet mee, want pas in 1847 werd met de bouw begonnen. De vorst zou zelf het basisontwerp hebben bedacht,

geïnspireerd door het Strawberry Hill House in Londen, dat uit de vroege achttiende eeuw stamt. Architect was zijn bouwmeester Jan C. Boon. Aannemer was de Tilburgse timmerman Adriaan Goyarts.

De koning heeft het paleis helaas nooit kunnen bewonen. Hij overleed in zijn 'oude paleis' in 1849, nog voordat zijn nieuwe onderkomen werd opgeleverd. Het nieuwe paleis werd, behalve door een huisbewaarder met zijn gezin in het souterrain, niet meer bewoond en het bleef leeg staan tot 1864 toen het door de erfgenamen aan de gemeente Tilburg werd geschonken onder de voorwaarde dat er een Rijks-HBS met de naam Koning Willem II in zou worden gehuisvest. De Rijks-HBS Koning Willem II zat hier van 1866 tot 1934.

Een van de eerste leerlingen was de wereldberoemd geworden schilder Vincent van Gogh, die er van 1866-1868 heeft gestudeerd. Zijn kosthuis bevond zich op het (huidige) Sint Annaplein.

In 1934 bepaalde koningin Wilhelmina, in overleg met de overige erfgenamen van koning Willem II, dat het gebouw bestemd mocht worden als representatief stadhuis. De Rijks-HBS is in 1936 door de Nijmeegse architect Oscar Leeuw (1866-1944) in art-decostijl verbouwd tot representatief Paleis-Raadhuis. De oprijlaan met vijver zijn verdwenen bij de bouw van de ondergrondse parkeergarage voor het gemeentehuis in 1971. In 2022 werd het paleis met het gemeentehuis verbonden.

In het Paleis-Raadhuis hangen vele schilderijen van personen die een historische relatie met de stad hebben.

Vincents Tekenlokaal. Foto Ronald Peeters

In 2009 is in het Paleis-Raadhuis Vincents Tekenlokaal nagebouwd, een onderdeel van Stedsmuseum Tilburg, met als doel talentontwikkeling en tekenplezier te bevorderen. Een jaarlijks terugkerende activiteit is De Nieuwe Vincent, een talentprogramma voor jongeren tussen de 10 en 14 jaar.

21. VOORMALIG KANTONGERECHT

Stadhuisplein 75 (gemeentelijk monument)

Open om 16.00 uur na aanmelding

Activiteiten: architect Thomas Bedaux geeft om 16.00 uur aan een groep van max 25 à 30 personen een rondleiding in het kantoor op de tweede verdieping in het Kantongerecht. Men kan zich **aanmelden** via: post@bedauxdebrouwer.nl

Foto Ronald Peeters

Foto Joost Op 't Hoog

Op de hoek Paleising en Bisschop Zwijzenstraat staat het voormalige kantonrechtsgebouw (na 2014 Rechtbank Zeeland-West-Brabant) uit 1968. Het is ontworpen door architect Jos. Bedaux (1910-1989). Vanaf 2024 is er onder andere het bureau van Bedaux De Brouwer Architecten gehuisvest.

Dit monumentale gebouw neemt een belangrijke plek in binnen het oeuvre van oprichter Jos. Bedaux.

Het gebouw is grotendeels bekleed met lichtgrijze Muschelkalksteen die als een huid rondom het volume is getrokken. De gevels zijn afwisselend gesloten of juist heel transparant, maar altijd dynamisch en ritmisch. Aan de zuidoostzijde ter plaatse van de patio wordt het natuursteen opgetrokken en toont het de gelige bakstenen binnenwereld van het gebouw. Dit metselwerk is verfraaid met een monumentaal bakstenen kunstwerk ontworpen door de met Jos. Bedaux bevriende kunstenaar Luc van Hoek (1910-1991). In het interieur is het gebruik van steenachtige materialen doorgezet.

22. HEUVELSE KERK / ST. JOZEFKERK

Heuvelring 122 (rijksmonument)

Open van 09.00 - 18.00 uur

Activiteiten: beklimming van de torens naar de klokken * lopen op de gewelven van de kerk * bekijken van het Smits-orgel * orgel concert van de stadsorganist Rob Nederlof *

concert van harpen * expositie kan kerkschat-ten en historische kerkkleding

Foto Ronald Peeters

Foto K. Rodenburg en P. van Galen, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed nr. 535067

De Heuvelse kerk oftewel de Sint Jozefkerk, werd vanaf 1872 gebouwd naar een ontwerp van de Tilburgse architect Hendrik van Tulder (1819-1903). De neogotische kruisbasiliek werd pas in 1888 voltooid met twee 72 meter hoge torens en het schip. In 1955-1956 werd de kerk uitgebreid met twee dwarsbeuken naar ontwerp van Jan Donders (1902-1976).

Het interieur is indrukwekkend, met fraaie glas-in-loodramen, het hoogaltaar van Hendrik van der Geld (1881), het Smits-orgel (1893) en fresco-kruiswegstaties van Geo de Geeteren (1909-1910).

Aan de buitenkant van de kerk staat in de gevelspits een 2,20 met hoog verguld koperen beeld van Sint Jozef (1889). Boven de hoofdentree is een reliëf aangebracht, waarin de vlucht naar Egypte van Jozef, Maria en Jezus wordt verbeeld.

Op het voorterrein staat het Heilig-Hart-monument (ook een rijksmonument). Het bronzen beeld op een sokkel en ommuring van Muschelkalksteen is in 1921 vervaardigd door Atelier voor Kerkelijke Kunst Auguste Hermans en kwam tot stand dankzij gelijke giften van de Tilburgse bevolking. Het gouden hart was gemaakt uit eveneens geschonken en omgesmolten gouden sieraden. In 1988 werd het gouden hart ontvreemd en vervangen door een verguld koperen exemplaar. Enige maanden na de diefstal werd het gouden hart echter door de dief bij de pastoor terugbezorgd en sindsdien in een kluis bewaard.

23. SINT ANNA WANDELING

*Wijkcentrum De Nieuwe Stede
Capucijnenstraat 156*

Activiteiten: Wandeling historie en straatdetails wijk Sint Anna

Capucijnenstraat 1903. Collectie Regionaal Archief Tilburg

Plattegrond 1907. Collectie Regionaal Archief Tilburg

Sint Anna ontstond vanaf ca. 1875 en is anno 2024 een veelzijdig en kleurrijk stukje Tilburg. In die anderhalve eeuw verzezen er o.a. arbeidershuizen, kloosters, winkels, scholen, molens en een kerk. Tijd voor een wandeling langs deze en nog veel meer wetenswaardigheden.

Tilburg-liefhebbers Rob van Putten en Berry van Oudheusden nemen je mee door tijd en ruimte van Sint Anna. Met aandacht voor het oudste buurtcafé van Tilburg, historische gevelreclames, religieus erfgoed, een haan als herinnering aan de imposante Sint Annakerk, antieke en moderne kunstwerken en eerste stenen van diverse woningen. Tevens vertellen zij over de Capucijnenstraat als oeroude verbindingsweg, het voormalige bestaan van maar liefst twee windmolens en de verdwenen aanwezigheid van scholen, een bioscoop/brandweerkazerne en talloze winkels. Dit alles geïllustreerd met archiefphoto's, oude stadskarten en verrassende anekdotes.

Data: 15 (2x), 18 en 25 september

Tijden: Zo 15 sept

11.00 - 13.00 uur / 14.00 - 16.00 uur,

Wo 18 sept 14.00 - 16.00 uur,

Wo 25 sept 14.00 - 16.00 uur

Start- en eindpunt: Wijkcentrum De Nieuwe Stede, Capucijnenstraat 156

Deelname: gratis

Je moet voor deze rondleidingen **reserveren** via info@stichtingstraat.nl. Geef aan voor welke datum je reserveert en voor hoeveel personen! Er is plaats voor 15 personen per keer. Voor actuele informatie zie de website:

24. KORVELSE KERK / GEZONDHEIDSCENTRUM KORVELSE KERK

Korvelplein 184 (rijksmonument)
Open 13.00 - 16.00 uur

Activiteiten: groepsrondleiding door de Stadsgidserij (zie kadertekst) om 13.00 uur (na **aanmelden**) * individuele bezichtiging van de verbouwde kerk

Foto Ronald Peeters

De Korvelse kerk is in 1924 gebouwd naar ontwerp van de Roermondse architect Eduard Cuijpers (1859-1927). De driebeukige kerk is een mix van een neoromaanse en een expressionistische bouwstijl met grote tongewelven van vijftien meter hoog. Het ingang portaal is bezet met terracotta waaivormen vervaardigd door Jan Custers (1867-1942) uit Stratum. De geleiding wordt afgesloten door

een lijst met zeven terracotta panelen met symbolische voorstellingen van onder meer een anker, een schip, een Heilig Hart en de Hand Gods. Custers vervaardigde ook vier medaillons van de evangelisten tussen de uurwerken in de toren. Boven de hoofdingang is de patroonheilige van de kerk, de H. Antonius van Padua, in 1928-1929 in glas-inlood afgebeeld. De hele kerk is voorzien van figuratieve glas-inloodramen uit verschillende perioden. Het merendeel is ontworpen door A. Hermans (1875-1936) en stamt uit de jaren 1928-1929. Andere zijn onder meer vervaardigd door Luc. van Hoek (1910-1991) in 1947 en 1948.

Na de sluiting van de kerk in 2016 ontwikkelde Buro Kade uit Den Bosch er het Gezondheidscentrum Korvelse Kerk, waarin een huisartsenpraktijk en GGz Breburg. Dit jaar bestaat de Korvelse kerk honderd jaar.

Stadsgidserij organiseert Korvel wandeling

Start 13.00 uur voor de kerk op het Korvelplein (wandeling duurt 2 uur).

Er kunnen maximaal 15 personen (gratis) deelnemen. Deelnemers kunnen zich **aanmelden** bij giesbers@stadsgidserij.nl o.v.v. Korvel wandeling.

Het Korvelplein is oorspronkelijk een herdgang met de historische verbinding van de Korvelseweg naar het centrum. Hier is aandacht voor de Korvelse kerk, het kapucijnenklooster, Huize Nazareth, etc. Een gebied met een van de rijkste histories van Tilburg.

25. KERK KAPUCIJNENKLOOSTER

Korvelseweg 165-167 (rijksmonument)
Open 11.00 - 17.00 uur

Activiteiten: tussen 13.00 - 14.00 uur geeft Stadsgidserij een rondleiding in de kerk voor de deelnemers aan de Korvelwandeling (zie kader) * de kerk is individueel te bezoeken (de rest van het klooster is niet opengesteld).

Foto Ronald Peeters

Het kapucijnenklooster is in 1880-1882 gebouwd in sobere stijl, de kapucijnen eigen. Daarvoor werd een eigen architect aangetrokken, namelijk broeder Valenus van Deurne (1827-1884). Het drielaagse kloostergebouw heeft een carrévormige plattegrond, waarvan één van de zijden wordt ingenomen door de kloosterkerk. De stijl van de aan het kapucijnenklooster vast gebouwde neobarok kerk grijpt terug op die van de achttiende eeuw. De eenbeukige kerk heeft een voor deze orde zeldzame kruisvorm.

Het hoofdaltaar is het middelpunt van de kerk en maakt onlosmakelijk deel uit van de neobarok architectuur. Dit altaar werd in 1887 vervaardigd door de kapucijnenbroeders Adrianus der Kinderen en Urbald Jonkergouw. Langs de wanden staan aan beide zijden drie biechtstoelen met boven elke deur verschillende scènes uit heiligenlevens. Daar boven Kruiswegstaties uit 1882.

Kapucijnenklooster Tilburg sluit / Broeders op weg naar Breda

Eind 2024 sluit het kapucijnenklooster zijn deuren. De laatste twintig bewoners van het klooster nemen hun intrek in het klooster Mater Dei in Breda. Met de verhuizing van de kapucijnen krijgt ook het pand met de kloostertuin een nieuwe bestemming. Het klooster wordt voortgezet in de geest van de stichter van de orde, Franciscus van Assisi. Er wordt al enige tijd gewerkt aan een concept gebaseerd op de vier pijlers: sociaal, maatschappelijk, spiritueel en duurzaam.

Bronnen:

- Berry van Oudheusden, Ronald Peeters, Paul Spapens en Jan Stads, Encyclopedie van Tilburg (Tilburg 2008)
- Ronald Peeters, Vincent van Gogh route Tilburg. Een wandeling met Vincent door Korvel en de binnenstad (Tilburg, 2019)
- Ronald Peeters, Kloosterroute. Twee fietsroutes langs (voormalige) kloosters in Tilburg, Berkel-Enschot, Udenhout en Biezenmortel (Tilburg, 2021)
- Ronald Peeters, Sporen naar het Museumkwartier in Tilburg. Erfgoed- en cultuurwandelroute tussen het Museumkwartier en de Spoorzone (Tilburg, 2021; niet uitgegeven)
- <https://wikimiddenbrabant.nl>

Samenstelling: Ronald Peeters
Uitgave en vormgeving:
Gemeente Tilburg, augustus 2024

OVERZICHT OPEN MONUMENTENDAG 2024

	Zaterdag 14 september	Zondag 15 september
Udenhout	1. Erfgoedcentrum 't Schoor Open 10.30 - 16.00uur	
	2. Voormalig Raadhuis Open 10.30 - 16.00 uur	
	3. St. Lambertuskerk en kerkhof Open 10.30 - 16.00 uur	
Biezenmortal	7. Landpark Assisië Open 11.00 - 16.00 uur	7. Landpark Assisië Open 11.00 - 16.00 uur
Berkel-Enschot	5. Koningsoord Open 11.00 - 16.00 uur	
	6. Voormalig gemeentehuis, Raadhuisstraat 56 Open 11.00 - 16.00 uur	
	6. Museum Onder D'n Hooizolder Open 11.00 - 17.00 uur	6. Museum Onder D'n Hooizolder Open 11.00 - 17.00 uur
Tilburg		8. Peerke Donders Paviljoen / Peerke Donderspark 3 Open 13.00 - 17.00 uur
		9. Mariakerk, De Schans 121 Open 12.00 - 14.00 uur Rondleidingen om 12.00 en 13.00 uur
		10. FABRIEK59, Lovensekanaaldijk 47 Open 11.00 - 17.00 uur
		11. Goirkese kerk / kerkhof / Norbertijnenpoort, Goirkestraat 68 Open 11.00 - 17.00 uur
		12. TextielMuseum, Goirkestraat 96 Open 12.00 - 17.00 uur
		13. Studio De Gruyter, Gasthuisring 5 Open 11.00 - 16.00 uur
		14. Synagoge, Willem II-straat 20 Open 13.00 - 17.00 uur
		15. Kessels Museum / N.K. Harmonie, Stationsstraat 26 Open 12.00 - 17.00 uur Start Kessels wandeling 13.00 uur (zie aldaar)

Vervolg overzicht

	Zaterdag 14 september	Zondag 15 september
		16. Pauluskerk, Heuvelstraat 141 Open 13.00 - 17.00 uur
	17. Heikese kerk, Oude Markt Open 13.30 - 16.00 uur	17. Heikese kerk, Oude Markt Open 12.00 - 16.00 uur Start wandeling naar Begraafplaats Binnenstad 13.00 uur (zie aldaar)
		18. Begraafplaats Binnenstad, Bredaseweg Open 08.00 - 19.00 uur Start wandeling 13.00 uur vanaf Heikese kerk (zie aldaar)
	19. Stadhuis Open 11.00 - 16.00 uur	
	20. Paleis-Raadhuis en Vincents Tekenlokaal Open 11.00 - 17.00 uur	20. Paleis-Raadhuis en Vincents Tekenlokaal Open 11.00 - 17.00 uur
		21. Voormalige Kantongerecht, Stadhuisplein 75 Open 16.00 uur Rondleiding na aanmelding
		22. Heuvelse kerk, Heuvelring 122 Open 09.00 - 18.00 uur
		23. Wijkcentrum De Nieuwe Stede, Capucijnenstraat 156 Start Sint Anna wandeling 11.00 en 14.00 uur na aanmelding (zie aldaar)
		24. Korvelse kerk, Korvelplein 184 Open 13.00 - 16.00 uur Start Korvelwandeling 13.00 uur vanaf kerk Korvelplein (zie aldaar)
		25. Kerk kapucijnenklooster, Korvelseweg 165 Open 11.00 - 17.00 uur

